

**De invoering van het betalingsbevel in België:
Onderzoek, bedenkingen en oproep:**

Basisdocument: 2^e versie: 21/01/2009

Bespreking van wetsontwerpen 1287/001 en 1285/001 van de regering

A. Aanleiding en redenen invoering van het (Europees) “betalingsbevel” volgens wetsvoorstel Taelman 10/08/2007 en wetsontwerp regering 27/06/2008

BETALINGACHTERSTAND

EUROPESE REGELGEVING

GEBREKEN PROCEDURE SUMIERE RECHTSPLEGING

WEGWERKEN GERECHTELIJKE ACHTERSTAND

B. Oplossing in België

AFSCHAFFEN PROCEDURE SUMIERE RECHTSPLEGING

INVOEREN PROCEDURE BETALINGSBEVEL

C. Gebreken (in verantwoording): onduidelijkheden

EU RICHTLIJN EN/OF VERORDENING

BETALINGSACHTERSTAND ALS REDEN WETSWIJZIGING

ACTORI INCUMBIT PROBATIO // HET RECHT OP WEDERWOORD

ART 6 EVRM

BURGERS & CONSUMENTEN – PRIVE SCHULDEN

TAAK VAN DE RECHTER

WEGWERKEN GERECHTELIJKE ACHTERSTAND

BEMOEILIJKEN BEMIDDELING EN ALTERNATIEVE VORMEN INVORDERING // AANZET TOT HARDE INCASSOPRAKTIJKEN

OPBLAZEN ONDERSCHIED MINNELIJKE EN GERECHTELIJKE INVORDERING // ONDERMIJNEN VERTROUWEN EN TOEGANKELIJKHEID GERECHT

ART 10/11 GRONDWET: GELIJKHEIDSBEGINSEL

D. Haalbare alternatieven en/of aanpassingen: enkel ideeën

E. Standpunt VCS op 21/01/2009

A. Aanleiding en redenen invoering van een (Europees) “betalingsbevel” volgens wetsvoorstel Taelman 10/08/2007 en wetsontwerp regering 27/06/2008

De hoge graad betalingsachterstand in België, faillissementen KMO's hiervan het gevolg, verlies jobs Belgische onderdanen.

In de Europese Unie (1) bedraagt de gemiddelde betalingsachterstand, dit is de duur van het ontbreken van betaling na de afgesproken vervaldag, vijftien dagen. In België is dit twintig dagen. Enkel Portugal (41 dagen) en Italië (22 dagen) kennen een grotere betalingsachterstand. De Europese gemiddelde effectieve totale betalingstermijn is 54 dagen. De Belgische gemiddelde totale betalingstermijn is 61 dagen. Slechts vier landen doen slechter (Griekenland 94, Portugal 91, Italië 87 en Spanje 74). België scoort ondermaats.

Uit een onderzoek van het bureau Dun&Bradstreet blijkt dat vooral Belgische KMO's het slachtoffer zijn van al te grote betalingsachterstanden (2). Invorderings-kosten wegen bij KMO's zwaar door. Klanten die facturen niet of laatijdig betalen zetten een rem op de groei van KMO's en vormen een bedreiging voor de overlevingskansen van de bedrijven (3).

Het merendeel van de Belgische werkgelegenheid wordt gecreëerd door KMO's. Het is dus de taak van de wetgever een efficiënte invorderingsprocedure uit te werken. Zo kan vermeden worden dat de levensvatbaarheid van deze bedrijven in gevaar komt, evenals de werkgelegenheid die zij scheppen.

Europese Richtlijn 220/35/EG, Groenboek 2002 en Verordening 18/96/2006, en verplichting EU-lidstaten tot invoeren van een toegankelijke, snelle, goedkope en eenvoudige procedure voor zgn. “onbetwiste schuldvorderingen”.

Het Europees Parlement en de Raad trokken hun conclusies uit het verslag van de Europese Commissie en vaardigden de richtlijn van 29 juni 2000 betreffende de bestrijding van betalingsachterstanden uit (Richtlijn 2000/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2000 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties, PB L 8 augustus 2000, afl. 200, 35).

Artikel 5, eerste lid, van de richtlijn verplicht de lidstaten een snelle en efficiënte procedure van invordering van onbetwiste schuldvorderingen uit te werken : « De lidstaten zorgen ervoor dat, ongeacht het bedrag van de schuld, normaliter binnen een periode van 90 kalenderdagen na de instelling bij de rechter of een andere bevoegde autoriteit van de invordering of het verzoek van de schuldeiser, een executoriale titel kan worden verkregen wanneer de schuld of aspecten van de procedure niet worden betwist. De lidstaten kwijten zich van deze verplichting overeenkomstig hun respectieve nationale wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen. »

(...)

Voorliggend wetsvoorstel werd gebaseerd op richtlijn 2000/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2000 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties. Intussen is er ter zake de verordening 18/96/2006 (publicatieblad EU 12 december 2006), die de lidstaten verplicht een snelle en efficiënte procedure van invordering van onbetwiste schuldvorderingen uit te werken. De verordening is van toepassing vanaf 12 december 2008, en een aantal artikelen treden in werking op 12 juli 2008.

De procedure van “summiere rechtspleging” die geen “succes” zou zijn in België voor wat betreft de invordering van “onbetwiste schuldvorderingen”.

In België kan men dus kiezen voor de « summiere rechtspleging om betaling te bevelen » die voor zulke gevallen ontworpen is, of voor de gemeenrechtelijke procedure.

Uit cijfers blijkt echter dat de procedure « summiere rechtspleging om betaling te bevelen » geen succes is, en in de praktijk nauwelijks wordt toegepast (3).

De knelpunten van de « summiere rechtspleging om betaling te bevelen » zijn algemeen bekend (4):

- enkel van toepassing op vorderingen voor geldsommen tot 1 860 euro;
- moet gestaafd zijn door een geschrift dat uitgaat van de schuldenaar, waardoor de schuld zelfs niet kan bewezen worden via een door een handelaar aangenomen factuur (5);
- tussenkomst van een advocaat is vereist, wat aanzienlijke meerkosten veroorzaakt;
- de voorlopige tenuitvoerlegging van het vonnis is niet mogelijk. Een voorafgaande aanmaning is vereist;
- te hoge gerechtskosten, waardoor men liever beroep doet op incassobureaus.

Dit heeft een proceseconomisch gevolg. Deze beperkingen zorgen ervoor dat een kosten-batenanalyse van de summiere rechtspleging om betaling te bevelen vaak negatief uitvalt voor de schuldeiser. Dit zorgt er dan weer voor dat schuldenaars niet reageren op aanmaningen om te betalen. Zij speculeren op het

feit dat de schuldeiser zal ontmoedigd raken door de gerechtskosten. Omdat de schuldvorderingen niet hoger mogen zijn dan 1 860 euro is dat meestal het geval.

Gevolg : de kleine schuldvorderingen worden nauwelijks ingevorderd en dan nog kiest men liever voor de gemeenrechtelijke weg (waar de kosten overigens ook niet gering zijn). De summie rechtspleging om betaling te bevelen, doet dus niet waarvoor hij ontworpen is.

(...)

Dit voorstel beoogt dus een aanpassing van de summie rechtspleging om betaling te bevelen. De hinderlijk kenmerken van de huidige procedure worden opgeheven en heel de procedure wordt aangepast in de geest van de bevelprocedures die ook in andere Europese landen gelden.

Zo wordt de rechtspleging goedkoper, de tussenkomst van een advocaat wordt facultatief, het maximumbedrag wordt afgeschaft, evenals de aanmaning.

Naar het voorbeeld van de Oostenrijkse procedure, wordt ook de vereiste van een geschrift afgeschaft. Een bevelprocedure gaat er immers van uit dat het principe dat de bewijslast bij de eiser ligt « actori incumbit probatio » pas in werking treedt, wanneer de vordering wordt betwist.

De gerechtelijke achterstand wegwerken: voor werkelijk betwiste zaken de gewone procedures voorbehouden en al de aandacht van het gerecht: voor niet-betwiste zaken kortere/eenvoudiger procedure voorzien (en minder aandacht rechters):

Een groot deel van de rechtszaken die voor onze hoven en rechtbanken komen, handelen niet over betwiste feiten of rechtsvragen (2). Vaak is er geen enkele betwisting door de schuldenaar, maar weigert deze eenvoudigweg te betalen. De schuldeiser wordt er dus toe genoodzaakt zich tot de rechtbank te wenden om een uitvoerbare titel te krijgen die hem in staat stelt door gedwongen executie een schuldvordering te innen die de schuldenaar niet wil betalen.

Het is belangrijk dat er in een zo vroeg mogelijk stadium van de procedure een onderscheid wordt gemaakt tussen de werkelijk betwiste zaken en de zaken waarin er geen sprake is van een echt rechtsgeschil.

Dit onderscheid is noodzakelijk om doeltreffend gebruik te maken van de beperkte middelen die aan de rechtbanken zijn toegewezen. Het stelt de rechtbanken in staat zich te concentreren op de geschillen die onder de eigenlijke rechtspraak vallen en deze binnen een redelijke termijn te beslechten (3).

B. Oplossing in België

Vervanging/schrapping van de procedure “summie rechtspleging betaling geldsom” met als kenmerken:

- na verplichte voorafgaande aanmaning, met expliciete vermelding dat andere gerechtelijke procedure van summie rechtspleging kan worden opgestart
- in eerste instantie dan een eenzijdige procedure
- verzoekschrift ondertekend door advocaat
- vergezeld van geschrift uitgaand van de schuldenaar dat de schuldvordering bewijst
- voor geldvorderingen met maximumbedrag van 1860 EUR waarvoor de Vrederechter bevoegd is
- na bevel tot betalen van de rechter: betalen, verzet aantekenen of anders omzetting van het bevel in een uitvoerbare titel

Invoeren procedure van “betalingsbevel” met als kenmerken:

- voor geldvorderingen in burgerlijke en handelszaken (behoudens uitzondering)
- zonder verplichte voorafgaande aanmaning
- procedure eenzijdig verzoekschrift, met standaardformulier
- niet noodzakelijk op basis geschrift uitgaand van de schuldenaar: met opgave van de “eventuele” (bewijskrachtige) stukken
- niet noodzakelijk verzoekschrift ondertekend door een advocaat

- in zoverre de schuldvordering zeker en vaststaand is, opeisbaar en gegrond is
- na betalingsbevel van de rechter: betalen, verzet aantekenen of anders omzetting van het bevel in een uitvoerbare titel

Dit “betalingsbevel” zal dan vervolgens zowel dienen voor “binnenlandse” zaken als bij “grensoverschrijdende” kwesties binnen EU en dit voor alle mogelijke burgerlijke als handelszaken (behoudens de wettelijke uitzonderingen): tussen handelaars/ondernemers, tussen burgers onderling, door firma’s t.a.v. consumenten, t.a.v. de overheid ...

Kleine bemerking hierbij: Kenmerken van de procedure van het betalingsbevel zoals in de Europese Verordening zijn:

- enkel van toepassing op grensoverschrijdende transacties
- in burgerlijke en handelszaken (behoudens wettelijke uitzonderingen)
- voor liquide geldvordering, voor een specifiek bedrag, die opeisbaar is en die gegrond lijkt
- eenzijdige procedure
- aanvraag via standaardformulier, ook elektronisch
- met beschrijving bewijs tot staving schuldvordering (artikel 7, 2, e)
- afwijzing bij onvolledig verzoek of kennelijke ongegrondheid
- melding in betekening van het bevel dat bevel uitsluitend op basis van de door de schuldeiser verstrekte informatie is uitgevaardigd en niet door het gerecht geverifieerd
- heroverwegingsgronden/nietigheidsgronden voor een betalingsbevel: bijv. wanneer wegens overmacht of wegen buitengewone omstandigheden buiten zijn schuld de verweerder de vordering niet heeft kunnen betwisten of wanneer bevel kennelijk ten onrechte was toegekend gelet op voorschriften Verordening of vanwege andere uitzonderlijke omstandigheden
- geen ondertekening advocaat nodig of van andere beoefenaar juridisch beroep: niet voor schuldeiser bij indienen verzoekschrift: niet voor schuldenaar die verweerschrift indient

C. Gebreken (in verantwoording): onduidelijkheden

**** EU RICHTLIJN ****

Richtlijn 2000/35/EG is en was niet van toepassing op “transacties met consumenten” doch wel enkel op “handelstransacties” zijnde transacties tussen ondernemers onderling (grote bedrijven, KMO’s en vrije beroepen) en tussen de zakenwereld en de overheid wat betreft leveringen van goederen en diensten tegen vergoeding.

Artikel 1: Toepassingsgebied

Deze richtlijn is van toepassing op alle betalingen tot vergoeding van handelstransacties.

Artikel 2: Definities

In deze richtlijn wordt verstaan onder: 1. „handelstransactie”: transactie tussen ondernemingen of tussen ondernemingen en overheidsinstanties die leiden tot het leveren van goederen of het verrichten van diensten tegen vergoeding

De huidige wetsvoorstellen regelen nochtans niet alleen of focussen zich niet in hoofdzaak op betalingsverkeer tussen handelaars/ondernemers of tussen

handelaars/ondernemers en de overheid terwijl de Richtlijn van 2000 enkel op deze zgn. “handelstransacties” betrekking had. Daar zitten immers de grote problemen, de grote bedragen ...

De EU Richtlijn is dus geen afdoende motivatie om het betalingsbevel in te voeren in België voor geldvorderingen t.a.v. consumenten en/of tussen burgers onderling. Op deze transacties was de Richtlijn niet van toepassing.

**** EU VERORDENING ****

De EU verordening 1896/2006 bevat een verplichting om tegen 12/12/2008 vereenvoudigde procedure van het (Europees) betalingsbevel te hebben om onbetwiste schuldvorderingen vlot te kunnen innen binnen EU, in burgerlijke en handelszaken (behoudens uitzondering) en dit in het bijzonder bij “transacties tussen lidstaten”.

Artikel 2: Werkingssfeer:

Deze verordening is, in grensoverschrijdende zaken, van toepassing in burgerlijke en handelszaken, ongeacht de aard van het gerecht (...)

Artikel 3: Grensoverschrijdende zaken

1. In deze verordening wordt onder grensoverschrijdende zaak verstaan, een zaak waarin ten minste een van de partijen haar woonplaats of haar gewone verblijfplaats heeft in een andere lidstaat dan de lidstaat van het aangezochte gerecht

In die zin is de Verordening wel een reden om een betalingsbevel ook in te voeren bij geldvorderingen t.a.v. consumenten en/of tussen burgers onderling.

Anderzijds moet men hierbij duidelijk zien de Verordening enkel iets aan België verplicht tegen 18/12/2008 te regelen i.v.m. het betalingsbevel voor “grensoverschrijdende zaken”. De idee is om bijv. een Spaanse verkoper de mogelijkheid te bieden een koper die in België woont en niet betaald heeft voor een goed, een kans te bieden relatief eenvoudig een procedure te starten (zonder dat deze belgisch recht moet kennen, hier een advocaat raadplegen, ...). Dit bevordert het Europees handelsverkeer enz. en we kunnen met dit voorbeeld in gedachte nog enigszins begrijpen dat deze procedure eventueel ook t.a.v. een consument kan worden aangewend: die Spaanse verkoper kan niet zomaar op een gewone procedure in België ter zitting verschijnen, die kent het Belgisch recht niet, ... Maar niets in de Verordening bepaalt dus dat België ook voor het “binnenlands rechtsverkeer” dergelijke procedure moet invoeren. Daar heeft Europa overigens ook geen bevoegdheid toe. En daar is ook niet in dezelfde mate een verantwoording voor te vinden: Belgische bedrijven kennen de Belgische wetten, hebben een netwerk via de eigen beroepsvereniging en/of met incassokantoren, advocaten en/of gerechtsdeurwaarders, zouden geen 1000’ en kilometers moeten rijden (of vliegen) om naar een proces te komen, ...

De huidige wetsvoorstellen en -ontwerpen regelen dan ook veel “meer” dan moet volgens de Verordening van 2006. De procedure zal immers (in hoofdzaak) een impact hebben op het “binnenlands rechtsverkeer” en met name ook dat van de Belgische consument die in België consumeert bij Belgisch bedrijven. Nochtans is België hiertoe geenszins verplicht.

Wat de Verordening van 2006 nog betreft: In de Verordening 1896/2006 spreekt men bijv. ook over “heroverwegingsgronden” van het betalingsbevel, waarvan in de wetsvoorstellen in België geen sprake is. Nochtans is dit geen onbelangrijke kwestie: ze kunnen met name leiden tot de nietigheid van een betalingsbevel waarvan de termijn van verzet van 30 dagen al verstreken is. Grond om deze procedure op te starten is o.m. dat men destijds in de onmogelijkheid was de schuld te betwisten omwille van overmacht of omwille van bijzondere omstandigheden buiten zijn schuld om.

Ook is enigszins opvallend dat de Verordening van 2006 duidelijk neigt naar een eenzijdig systeem “met bewijs” terwijl het Belgische systeem de poort openlaat voor een systeem “zonder bewijs” door slechts melding te maken van “eventuele” stukken ter staving van de vordering.

Uit voorgaande 2 stellingen zou men het volgende kunnen afleiden: dat de Belgische schuldenaar in het huidige wetsontwerp “minder” wordt beschermd dan de Verordening van 2006 voor ogen had, en dat deze zich op de bepalingen van de Verordening zou kunnen beroepen om “meer” rechtsbescherming te bekomen, toch bij aanwending van de procedure van het betalingsbevel bij “grensoverschrijdende” transacties.

**** BETALINGSACHTERSTAND (BIJ HANDELSTRANSACTIES) ALS REDEN WETSWIJZIGING ****

De studie waarnaar EU (bij hun richtlijn in 2000) en Belgische overheid (bij wetsvoorstellen en –ontwerpen ter invoering betalingsbevel in 2007 en 2008) verwijzen had voornamelijk betrekking op “handelstransacties” oftewel transacties *business to business* en zakenwereld-overheid m.b.t. tegen levering goederen en diensten tegen vergoeding. Conclusie van die studie: grootste ondernemingen en overheid slechtste betalers, KMO’s hiervan inderdaad meermaals de dupe.

Het is verder alleszins zo dat de grote bedragen in deze (professionele) relaties te vinden zijn die mogelijks KMO’s op het randje van de afgrond kunnen brengen. En het zijn enkel of vooral deze professionele schuldenaars die zouden kunnen en willen speculeren op laattijdige betaling (in het eigen financieel voordeel). Dit betreft in de regel niet de (individuele) gewone burger of consument.

Spreker verwijst ten slotte naar de doelstelling te vermijden dat de schuldenaar erop speculeert dat de schuldeiser zou worden ontmoedigd door te hoge gerechtskosten. Dit strookt niet helemaal met de realiteit. De modale schuldenaar speculeert niet en heeft weinig zicht op de kosten van een procedure tot invordering.

Als er dan al iets “dringend” wat betreft binnenlands en/of grensoverschrijdend rechtsverkeer zou moeten worden geregeld, is dit in eerste instantie het mogelijk maken van een procedure van het betalingsbevel tussen handelaren/ondernemers onderling. Dit zou niet zo nodig zijn ...

De heer Collignon merkt op dat een handelaar dit een schuld wil invorderen dat niet via deze procedure zal doen, aangezien de termijn van 30 dagen te lang is Hij zal veeleer dagvaarden voor een rechtbank van koophandel, waar hij binnen acht dagen een vonnis zal verkrijgen.

Als er dan al iets “dringend” wat betreft binnenlands en/of grensoverschrijdend rechtsverkeer zou moeten worden geregeld, is dit in eerste instantie het mogelijk maken van de procedure van het betalingsbevel door een handelaar/onderneming t.a.v. de overheid in zoverre het de levering van goederen en diensten betreft. Nochtans wordt in grote mate de overheid uitgesloten als voorwerp van het betalingsbevel:

Art. 1338bis. — De betalingsbevelprocedure is van toepassing in burgerlijke en handelszaken. Zij is evenwel niet van toepassing in fiscale zaken douanezaken, bestuursrechtelijke zaken, inzake de aansprakelijkheid van de Staat, de vermogensrechtelijke gevolgen van huwelijken en soortgelijke relaties, erfenissen, schenkingen en testamenten, het faillissement, het gerechtelijk akkoord, de collectieve schuldenregeling en andere soortgelijke procedures noch inzake de sociale zekerheid.

Zie ook nog recent: de Standaard 05/11/2008: Van Quickenborne pleit er onder meer voor dat de overheid haar facturen stipt zou betalen. Hoewel de betalingstermijn voor de overheid wettelijk is vastgelegd op 50 dagen, blijkt uit cijfers dat die termijn in België ruimschoots overschreden wordt: gemiddeld 75 dagen in totaal.

Als er al iets is dat niet of minder “dringend” en bovendien niet “verplicht” moet worden geregeld, betreft dit het binnenlands rechtsverkeer, en hierbinnen het mogelijk maken van de procedure van het betalingsbevel door een handelaar/ondernemer of de overheid t.a.v. een burger/consument of tussen burgers onderling. Niet dat in deze relaties er geen problemen zijn met betalingsachterstand, maar dan gaat het wel in de regel over de gehele groep der consumenten, of een onderdeel ervan, en zeker niet individuele schuldenaren die bijv. KM0's in het gevaar brengen.

**** ACTORI INCUMBIT PROBATIO // HET RECHT OP WEDERWOORD ****

Het betalingsbevel zal toelaten dat op eenzijdig verzoekschrift een schuldeiser een betaalbevel krijgt t.a.v. een (vermoedelijke) schuldenaar, waarbij de rechter in allereerste instantie enkel oordeelt op bewijzen en/of stukken van de schuldeiser, zonder dat de (vermoedelijke) schuldenaar dus enig verweer kan voeren, die zelfs niet uitgenodigd wordt om gehoord te worden. In het wetsontwerp is zelfs niet opgenomen dat die schuldenaar voorafgaandelijk aangemaand zou moeten zijn geweest alvorens de schuldeiser het betalingsbevel aanvraagt bij de rechtbank. Dit kan dus geheel “achter de rug om” van de schuldenaar gebeuren.

Dus zonder enige mogelijkheid van verweer en verdediging gaat de rechter een vorm van (voor)vonnissen vellen waartegen de tegenpartij verzet moet aantekenen binnen de maand na betekening waarna anders bij niet-betaling het bevel omgezet kan worden in een (echte) (en verder onbetwistbare) uitvoerbare titel door de schuldeiser.

Dit wijkt af van eeuwenoude principe in ons rechtstelsel dat het de eiser is die eerst maar eens moet bewijzen, in een tegensprekelijk debat, of er sprake is van een gegronde schuldvordering op de verweerder, en afwezigheid van een tegenvordering op de eiser, en dit alvorens de rechter een of ander vonnis velt.

Een bevelprocedure gaat er immers van uit dat het principe dat de bewijslast bij de eiser ligt « actori incumbit probatio » pas in werking treedt, wanneer de vordering wordt betwist

(...)

De Fransen noemen dit « l'inversion du contentieux ». Het bevel gaat vooraf aan een eventueel debat. Het is aan de gedaagde (de beweerde schuldenaar), om de zaak aanhangig te maken bij de rechter.

Eeuwenoude (juridische) principes (van gezond verstand) ivm de rechtsbescherming van de burger worden nu dus zomaar overboord gegooid: Zal een rechter niet altijd de kans willen geven aan de tegenpartij om een “tegensprekelijk debat” te voeren voordat een (voor)vonnissen, bevel, ... geveld wordt waarna dan een tegenpartij ineens (als een donderslag bij heldere hemel) voor een voldongen feit/akte/bevel wordt gesteld met de plicht te reageren of anders de gevolgen ervan te dragen? Dat is toch maar normaal? Hierbij de opmerking dat er wel degelijk een verschil is met verstekzaken waar “onbetwistbaar” karakter van een vordering afgeleid mag worden uit enerzijds niet ingaan op uitnodiging zich te verweren en anderzijds een verstekvonnis waartegen geen verzet wordt aangetekend. Dit is toch niet hetzelfde als het “onbetwistbaar” karakter afleiden uit het feit dat iemand geen verzet aantekent tegen een vorm van een vonnis waarbij de totstandkoming hij/zij geheel niet betrokken of uitgenodigd is geweest? En wat de summiere rechtspleging betreft: daar vereiste men dan toch nog minstens een geschrift uitgaand van/ondertekend door de schuldenaar.

Aldus moet men voorzichtig omspringen met draconische regelingen die een aantal juridische principes overboord gooien.

(...)

De heer Vandenberghe meent dat men rekening moet houden met het feit dat procedures kunnen worden misbruikt. Dat men zichzelf eenzijdig een uitvoerbare titel kan verschaffen is een enorme verschuiving van de rechtscultuur. Als men het eenzijdige betalingsbevel inlast, moet men het nodige respect hebben voor de rechten van de verdediging en de nodige waarborgen inlassen.

(...)

Spreker besluit dat voorliggend wetsvoorstel al te zeer is geconcipieerd vanuit de hoek van de schuldeiser. De rechtsbescherming van de schuldenaar wordt hierbij als irrelevant beschouwd.

(...)

A contrario: Men kan de vergelijking maken met een gewone verstekprocedure: daagt de verweerder niet op, dan zal hij bij verstek veroordeeld worden. Meent hij dat hij ten onrechte veroordeeld is, dan moet hij de zaak zelf terug aanhangig maken bij de rechter door verzet aan te tekenen.

Zie ook: De Morgen 06/11/2008: Het eenzijdig verzoekschrift in kortgeding is de enige juridische procedure waarin een loopje wordt genomen met een nochtans heilig principe van de rechtspleging: het recht op wederwoord (...) Een eenzijdig verzoekschrift is als een voetbalwedstrijd met elf spelers tegen nul, en een scheidsrechter die in het voordeel fluit van de aanwezige elf.

Normale gang van zaken is (nog steeds) dat vonnissen pas worden geveld na een tegensprekelijk debat waarbij de eiser in eerste instantie bewijs van de vorderingen dient te leveren en de tegenpartij minstens de kans krijgt zich te verweren en zo nodig tegenvorderingen in te stellen. Eenzijdige procedures zouden in die zin altijd zeer bijzondere doeleinden moeten dienen en/of een bijzondere motivering moeten hebben en bovenal “uitzonderlijk” blijven. Enkel indien er (inhoudelijke) hoogdringende redenen zijn en voor zover absoluut noodzakelijk, zou het recht van verdediging en het principe van (de mogelijkheid) van een tegensprekelijk debat alvorens (een vorm van) recht te doen mogen worden uitgesloten en dan nog maar slechts tijdelijk. Hierom ook dat vonnissen na een eenzijdige procedure in de regel slechts een precaire waarde hebben (bijv. uitspraak in kort geding na eenzijdig verzoekschrift).

Voorliggend wetsvoorstel betreft een niet betwiste schuldvordering, terwijl de persoon tot wie het verzoekschrift zich richt niet in de procedure wordt betrokken. Bij een eenzijdig verzoekschrift bijvoorbeeld in kortgeding, moet men de bijzondere omstandigheden verantwoorden waarom de tegenpartij niet wordt opgeroepen.

(...)

Zie ook De Morgen: Dit, zeggen juristen, is het meest fundamentele der principes van ons rechtssysteem: het tegensprekelijke debat. Maar die wet laat dus uitzonderingen toe, 'voor zover er hoogdringendheid en volstrekte noodzakelijkheid is'. Zo staat het er (...) Bij een eenzijdig verzoekschrift komt er maar één partij aan het woord. De rechter hoort maar één kant van het verhaal. De hele argumentatie over 'hoogdringendheid' en 'volstrekte noodzakelijkheid' komt van diezelfde ene kant (...) Een vonnis na eenzijdig verzoekschrift is altijd voorlopig.

De vraag is dan of er iets “voldoende bijzonder” aan de hand is met het betalingsbevel om eeuwenoude principes op zijn kop te zetten. In de materie van het betalingsbevel is de verantwoording of het bijzondere doeleinde dat het “onbetwiste” schuldvorderingen betreft (en het dan de schuldeisers en de rechtbanken niet te moeilijk maken). Maar hoe kan men concluderen dat een vordering “onbetwist” is indien de tegenpartij geheel niet de kans worden geboden van bij de beginne gehoord te worden ? En wat is zelfs bij eventuele echte “onbetwistbare” schuldvorderingen dan wel het “groot belang” dat van die omvang is dat het toelaat dat grondrechten in dergelijke mate aangetast zouden mogen worden ? En er is in deze dus ook niet werkelijk sprake van een precair of tijdelijk vonnis: het kan zeer definitief worden, bij afwezigheid tijdig verzet.

Voorliggend wetsvoorstel betreft een niet betwiste schuldvordering, terwijl de persoon tot wie het verzoekschrift zich richt niet in de procedure wordt betrokken.

(...)

Waar spreker voorstander is van de afschaffing van de verplichte tussenkomst van een advocaat, uit hij daarentegen wel enige terughoudendheid betreffende de afschaffing van het maximumbedrag, de opheffing van de voorafgaande aanmaning en afschaffing van de vereiste van een geschrift. Wat dit laatste betreft, heeft spreker twijfels over de voldoende garantie van een factuur dat het om een onbetwiste vordering gaat.

(...)

De fundamentele vraag is hoe de verzoeker bij de rechter aantoont dat de factuur niet is betwist. Hoe kan de rechter de verklaring van de schuldeiser dat de factuur niet is betwist evalueren ?

**** ART 6 EVRM ****

Er is overduidelijk een inmenging met art. 6 EVRM in de zin dat de wetsvoorstellen dit recht op zeer bijzondere wijze wensen te regelen. Wordt het “recht of verdediging” en het “recht op weerwoord” misschien niet afgenomen, het wordt wel beperkt en bijzonder gereguleerd. Plots wordt immers het noodzakelijk dit recht binnen een beperkte tijd (1 maand) uit te oefenen dan wel dit recht (definitief) te verliezen en dit nadat al een (voor)vonnis/bevel is afgeleverd door een rechter. En de rechter heeft desgevallend dan al zijn laatste zegje gedaan zonder ooit verweerder gehoord of gezien te hebben.

De heer Vandenberghe verwijst naar artikel 6 van het EVRM dat veronderstelt dat men de rechten van verdediging moet kunnen uitoefenen; er kan slechts sprake zijn van een vonnis als een tegensprekelijk debat kan tot stand komen.

(...)

Spreker uit twijfels bij de invoering van een lineaire maatregel van een dergelijke omvang, gelet op artikel 6 van het EVRM. Welke zijn de specifieke redenen om de uitoefening van de rechten van verdediging om tot een vonnis te komen, opzij te schuiven ?

Inmenging met de burger zijn grondrechten doet men als overheid volgens de regels van de kunst in zoverre: a) klare tekst 2) verantwoording 3) pertinent criterium 4) proportionaliteit

- **KLARE TEKST:** Een schuldvordering die “vaststaand” en “opeisbaar” en “gegrond” moet zijn. Omhelst dit een enkel een ambtshalve controle op wetten die

de openbare orde en zeden raken ? Of moet de rechter ook ambtshalve op dwingend recht (slechts) gesanctioneerd met relatieve nietigheden controleren, ... ? Ook alle wetten op consumentenbescherming ? In welke mate moet er documenten/bewijsstukken zijn ? Moeten de gewone bewijsregels ambtshalve door de rechter worden toegepast en desgevallend dan ook bijv. art. 25 wetboek Koophandel (in handelszaken) en art. 1315 e.v. Burgerlijk Wetboek (in burgerlijke zaken) ? Wordt in deze materie “gegrond” gelijkgesteld met “enigszins aantoonbaar” ? Voldoende dat bepaalde voorwaarde op een relevant document/bewijsstuk terug te vinden is of ook inhoudelijke controle van de rechter van (de aanvaarding van) de contractsbepaling die gevraagd wordt toegepast te worden ? En is het dus niet zo dat een rechter nimmer tot de conclusie (in feite) kan komen dat een vordering “onbetwist” is zolang hij de tegenpartij niet heeft gehoord of toch minsten een kans hiertoe heeft gegeven ? Ook is er bijv. uitsluiting van de collectieve schuldenregeling, maar wat betekent dit ? Dat het betalingsbevel niet kan worden aangevraagd tegenover een schuldenaar verwikkeld in die procedure en dit ongeacht de schuldeiser onderworpen is aan de samenloop dan wel een boedelschuldeiser zou zijn ? Of is het dat bijv. in de interne verhouding tussen schuldbemiddelaar en schuldenaar deze procedure niet kan worden aangewend ?

- *VERANTWOORDING*: Het gemak voor schuldeisers, zelfs bij invordering van zgn. onbetwiste schuldvorderingen, lijkt geen voldoende reden om consumentenbescherming en ook meer algemeen burgers in burgerlijke zaken hun fundamenteel “recht op verdediging” in rechtsprocedures te ontzeggen of toch onevenredig veel te beperken of te bemoeilijken door in het bijzonder het normale verloop van een gerechtelijke procedure geheel “op zijn kop” te zetten. Kan niet zonder art. 6 EVRM te hinderen een snelle procedure worden bedacht die in overeenstemming is met de Verordening 1896/2006 ? Moet werkelijk noodzakelijk gewerkt worden met eenzijdige verzoekschriften ? Is die Verordening eigenlijk wel in overeenstemming met art. 6 EVRM ? Gaat een eventuele verstekprocedure al niet snel genoeg (warbij er desgevallend pas een “echt” bewijs van afwezigheid betwisting zou zijn) ? In een democratische rechtsstaat lijken economische belangen alleszins niet zonder meer fundamentele rechten van haar individuele burgers zomaar opzij te mogen schuiven.
- *CRITERIUM ONDERSCHEID*: Er ontbreekt een criterium om deze inmenging met art. 6 EVRM afgelijnd en uitzonderlijk te houden: het moet enkel maar gaan om geldsommen in handelszaken of burgerlijke zaken (behoudens enkele specifiek benoemde uitzonderingen) en zo is hier niet meer sprake van een echte “uitzonderingsmaatregel” en betreft het eigenlijk een te vaag of breed criterium: de procedure van het betalingsbevel wordt “ te normaal”. Het criterium wil dan verder zijn dat het om onbetwiste schuldvorderingen gaat, die zo een snelle en vereenvoudigde procedure waard zijn, evenwel zal dit de facto afgeleid willen maar niet kunnen worden uit de omstandigheid dat hetzij de schuldeiser “een” schuldvordering kan “bewijzen” (wat evenwel op zijn eigen “niets” zegt over de eigenlijke vordering die de schuldeiser zou hebben (bijv. gelet op betalingen van schuldenaar waarvan bewijzen niet worden overhandigd of vergeten of rechten die schuldenaar inzake zou kunnen doen geleden)) gepaard aan het feit dat achteraf “geen verzet” wordt aangetekend (wat op zijn eigen evenwel “niets” zegt over het al dan niet betwist karakter van schuldvordering in hoofde van de

schuldenaar: deze kan om veel andere redenen niet reageren, omdat deze bijv. hiertoe geen moed meer heeft). Geen van beide is dus een pertinent criterium om “betwiste” zaken af te zonderen van “niet-betwiste” zaken toch zeker niet (bij procedures) t.a.v. consument en/of tussen burgers onderling. Bovendien zou een pertinent criterium in staat moet zijn om 100% voorafgaandelijk, voor die of gene vereenvoudigde procedure (met inperking van grondrechten) wordt opgestart, een verschil te maken tussen enerzijds betwiste en anderzijds niet-betwiste vordering.

- **PROPORTIONALITEIT:** Gelet op het voornamelijk doel, betalingsachterstanden bij zgn. handelstransacties wegwerken, is het niet in verhouding dat (ook) consumenten en burgers hun recht op verdediging in dergelijke mate wordt aangetast, temeer omdat bij deze categorie men minder uit de afwezigheid van gedrag (niet protesteren factuur, ... tot niet-instellen verzet) bepaalde zaken kan en mag concluderen. Inmengingen met art. 6 EVRM via gebruik eenzijdige verzoekschriften zouden alleszins beperkt moeten worden tot “dringende situaties” waarbij slechts “tijdelijk” mensen hun grondrechten worden ingeperkt, wat bij het betalingsbevel niet het geval is. Dat men in de wetsvoorstellen dan ook nog eens bijv. geen “heroverwegingsgronden” voor betalingsbevelen voorziet die mogelijke miskenningen van het recht op verdediging zouden kunnen herstellen, maakt het niet beter.

**** GEWONE BURGERS & CONSUMENTEN – PRIVE SCHULDEN ****

Zoals gezegd, betalingsachterstanden in transacties tussen (professionele) handelaren/ondernemers onderling en met de overheid voornamelijk oorzaak: waarom dan ook (nu al) een (even gemakkelijke) procedure t.a.v. consumenten en/of voor privéschulden voorzien wat voor “binnenlands” rechtsverkeer bovendien ook niet eens moet (tegen 12/12/2008) ?

Van de ondernemer, handelaar en de overheid kan men verder misschien verwachten dat ze hetzij facturen wel zullen protesteren indien ze niet akkoord zijn dan wel verzet tegen een bevel tot betalen zullen instellen indien dit bevel inhoudelijk niet klopt: het betreft *professionals* die verder binnenshuis dan wel via belangengroepen een juridische controle van het bevel kunnen doorvoeren.

T.a.v. privépersonen en consumenten kan men evenwel niet dezelfde verwachtingen hebben als t.a.v. de professionele handelaars/ondernemers en/of de overheid. Zonder enig onderscheid bij deze categorie er van uitgaan dat deze wel verzet zullen aantekenen indien een factuur niet juist is of indien de schuldvordering vervat in een betalingsbevel niet (volledig) gegrond zou zijn, is immers allesbehalve realistisch. Daarom ook dat uit dergelijk niet-reageren niet noodzakelijk een “schuldbekentenis” van betrokkenen mag worden geconcludeerd. De betrokkene kan om allerlei andere redenen niet reageren: radeloosheid vanwege vele schulden, gebrekkige administratieve vaardigheden, geen kennis van consumentenrechten, ... Van deze personen kan men dus niet of minder verwachten dat ze een (juridische) controle van de inhoud van het bevel te kunnen doorvoeren en dit met name ook niet wat betreft schadevergoeding en intresten e.d.m. (omdat ze vaak ook geen beroep kunnen doen op belangenorganisaties of geen onmiddellijke toegang hebben tot juridische bijstand):

In de toelichting wordt gesteld dat het principe dat de bewijslast bij de eiser ligt pas in werking treedt wanneer de vordering wordt betwist. Spreker is daarentegen van mening dat de realiteit vaak zal uitwijzen dat het adagium « actori incumbit probatio » voor de zwakkere bevolkingslagen niet enkel wordt uitgesteld, maar ook wordt afgeschaft.

(...)

Verder dreigt voorliggende regeling tot een aantal problemen te leiden bij de lagere bevolkingsklassen.

Wat in het bijzonder ook mee in overweging hierbij moet worden genomen is de korte termijn waarbinnen de burger/consument dient te reageren op het bevel: 30 dagen. Dat lijkt op eerste zicht veel, maar voor veel personen, zeker sociaal zwakkeren, is het echt geen evidentie bijv. de weg te vinden naar een pro deo advocaat (als ze daar al recht op hebben) om gepast advies in te winnen (als er al besef is dat mogelijks een deel van het betalingsbevel niet zou kloppen en/of juridisch niet in orde zou zijn).

Wat specifiek consumentenbescherming nog betreft. De afgelopen jaren is de wetgever meermaals en uitgebreid (ook op aansturen EU) opgetreden met haar wetten ter bescherming van consumenten, in het bijzonder ook door te stellen dat t.a.v. consumenten schuldeisers in de regel om hun vorderingen te bewijzen geschriften nodig hebben uitgaand van de schuldenaar dan wel een bewijs dat de consument voldoende en behoorlijk geïnformeerd is geweest over de algemene en bijzondere voorwaarden van de overeenkomst en dat hij deze ook duidelijk heeft aanvaard (rekening houdend met hierbij geldende bijzonder vormvereisten) (zie o.a. Wet op het Consumentenkrediet, Wet op de Handelspraktijken, ...). Door afschaffing van de vereiste van een geschrift of van de vereiste van een geschrift uitgaand van de schuldenaar wordt de poort opengezet deze consumentenbescherming teniet te doen. Dit zeker indien de rechter bijv. nu ineens enkel en alleen op basis (onbetwiste) facturen een betalingsbevel zou kunnen uitvaardigen, en zo niet eens de (aanvaarding van de) oorspronkelijke overeenkomst en de (aanvaarding van de) eventuele algemene voorwaarden meer te zien zou moeten krijgen. Naast deze meer “formele” eisen heeft de wetgever ook in consumentenaangelegenheden meermaals “inhoudelijk” eisen gesteld aan wat kan en niet kan in een relatie t.a.v. een consument (zie ook o.a. Wet op het Consumentenkrediet, Wet op de Handelspraktijken, ...). Ook al staat het op papier en is het ondertekend (en duidelijk aanvaard) door de consument dan nog steeds kan de clause dus behept met (relatieve) nietigheid zijn. De poort staat ook open om deze “inhoudelijke” bescherming teniet te doen of dat het toch minstens makkelijker wordt dat ze genegeerd kan worden (zelfs als de rechter enkel op bewijsstukken zou mogen steunen in overeenstemming met de normale bewijsregels (maar de rechter hierna geen verregaande inhoudelijke controle doet/mag doen)).

Waar spreker voorstander is van de afschaffing van de verplichte tussenkomst van een advocaat, uit hij daarentegen wel enige terughoudendheid betreffende de afschaffing van het maximumbedrag, de opheffing van de voorafgaande aanmaning en afschaffing van de vereiste van een geschrift.

(...)

Spreker besluit dat voorliggend wetsvoorstel al te zeer is geconcipieerd vanuit de hoek van de schuldeiser. De rechtsbescherming van de schuldenaar wordt hierbij als irrelevant beschouwd. Waar is de garantie dat het wel degelijk om een onbetwiste vordering gaat ? Waar blijft de link met de schuldbemiddeling, en het verschil tussen niet willen en niet kunnen betalen ? Op welke wijze wordt rekening gehouden met de inperking van het al te vlot verlenen van consumentenkrediet ? Wordt dit niet juist aangemoedigd ?

We wijzen hierbij nog op de vele jaarverslagen van bijv. de Ombudsdienst voor Telecommunicatie of bijv. de adviezen van de Commissie Onrechtmatige Bedingen. Blijkt dat op grote schaal consumenten hun rechten worden geschonden. Dat kan men

niet ontkennen. De vrees is dan ook terecht dat menig bedrijf ook via betalingsbevel sommen zal willen invorderen die niet wettelijk zijn, sommen die een rechter “op eerste zicht” niet kan zien. Ze doen dit nu al. Dit betreft dan in hoofdzaak de accessoria (bijv. te hoge schadevergoedingen, onwettelijke kosten, te hoge intresten, ...) maar kan evengoed betrekking hebben op de hoofdsom zelf (die bijv. niet moet worden betaald indien het over ‘gedwongen verkoop’ zou gaan van art. 76 WHPC).

**** TAAK VAN DE RECHTER ****

Volgens het wetsvoorstel en wetsontwerp staat de procedure enkel open voor de “zekere en vaststaande schuld die een geldsom tot voorwerp heeft en die opeisbaar is op het ogenblik dat het verzoek om een betalingsbevel wordt ingediend” en die “gegrond” zou zijn. Dit zou dan een synoniem willen zijn van onbetwiste schuldvordering. Hierbij nog de omstandigheid dat in het kader van de procedure van het betalingsbevel er dus niet noodzakelijk sprake moet zijn van een geschrift hetzij een geschrift uitgaande van de schuldenaar.

De fundamentele vraag is hoe de verzoeker bij de rechter aantoont dat de factuur niet is betwist. Hoe kan de rechter de verklaring van de schuldeiser dat de factuur niet is betwist evalueren ?

Wat is de taak van rechter nu dan nog precies ? Enerzijds wordt voorgehouden dat hij/zij de vordering zal afwijzen als hij/zij “enigszins twijfelt” (over de (precieze) omvang van het bedrag). En ook dat hij/zij eventuele buitensporige schadevergoedingen of dwangsommen kan reduceren. Ook zou hij/zij de “gegrondheid” moeten beoordelen. Dit lijkt een actieve rol van de rechter te impliceren en desnoods diepgaande controle. Het helpt hem/haar dan dat de schuldeiser de onderdelen van de vordering moet opsplitsen in haar onderdelen. Anderzijds zou er slechts sprake zijn van een marginale gegrondheidcontrole waarbij de rechter slechts zaken afwijst die kennelijk ongegrond zijn en/of waarvan onvoldoende bewijs kan worden aangeleverd. Onvoldoende bewijs dan in de zin van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek Koophandel, de Wet Handelspraktijken, ... ? Of betekent onvoldoende bewijs enkel maar “helemaal niet aantoonbaar” ? Dan zou hij/zij een eventuele clause van een overeenkomst tussen betrokkenen dus ook niet diepgaand “op inhoud” moeten toetsen ? En aan welke normen desgevallend dan wel: dwingend recht van openbare orde, dwingend recht gesanctioneerd met relatieve nietigheid, consumentrecht in zijn algemeenheid, ... ?

Wat de hoegrootheid van de vordering betreft, is discussie mogelijk. Als de rechter enigszins twijfelt en meent dat er niet voldoende duidelijkheid bestaat, kan hij uiteraard nog steeds het verzoek afwijzen. De schuldeiser zal dan terugvallen op de gemeenrechtelijke procedures.

Indien buitensporige schadebedingen of dwangsommen zijn bepaald in een contract, kan de rechter deze ook in voorgestelde procedure verminderen.

Ook wordt bemerkt dat de rechter in de mogelijkheid zou zijn betalingsfaciliteiten toe te staan. Maar hoe en wanneer beslist de rechter hierover als hij de tegenpartij wat dat betreft op geen enkele manier kan horen en/of kennen ?

De angst voor de sociaal zwakkere is niet gegrond, aangezien de bestaande systemen, zoals de schuldbemiddeling of de mogelijkheid voor de rechter betalingstermijnen toe te staan, blijven bestaan

Hoe grondiger de controle (moet), hoe meer tijd de rechter nodig heeft. Dat is evident. Indien schuldeisers massaal hun vorderingen zouden indienen bij de rechtbank, kan men evenwel verwachten dat zelfs met de beste wil deze controle niet in voldoende

mate kan gebeuren. Het zou binnen 30 dagen moeten gebeuren, niet evident indien er een toeloop van zaken zou zijn en men in rekening neemt dat bijv. een wat verregaandere controle op consumentenrecht toch wel de nodige expertise en tijd veronderstelt.

**** WEGWERKEN GERECHTELIJKE ACHTERSTAND ****

Er wordt nogal gemakkelijk van uit gegaan dat de nieuwe procedure zal kunnen bijdragen tot het wegwerken van de gerechtelijke achterstand. Evenwel is het betalingsbevel helemaal geen alternatief voor een gerechtelijke procedure (zoals bemiddeling, arbitrage, ...) doch enkel een bijzondere vorm ervan.

Bovendien kan enkel en alleen het bestaan van een nieuwe rechtsprocedure een zekere aanzuiging van zaken teweegbrengen (cfr. 'netwidening-effect' in strafrechtelijke zaken na invoering alternatieve sancties). Lang ene kant zullen zaken die vroeger via gewone procedure verlopen nu via de versnelde en vereenvoudigde procedure kunnen verlopen. Langs de andere kant zullen nu ook zaken voor het gerecht worden gebracht die een schuldeiser voorheen niet aan een rechter zou willen voorleggen. Denkt men dan verder aan bijv. telefoniebedrijven of energiebedrijven met enorme klantbestanden die met 1000'en tegelijk van dergelijke vorderingen zouden kunnen indienen.

Benevens het probleem van het personeelskader en de overbelasting van de griffie, laat men in voorliggend geval de rechtbanken, die functioneren als een vorm van incassobureau, authenticiteit verlenen aan facturen.

Verder wenst spreker te benadrukken dat voorliggende regeling een bijkomende werkbelasting zou kunnen meebrengen voor de griffies.

**** BEMOEILIJKEN BEMIDDELING EN ALTERNATIEVE VORMEN INVORDERING (BIJ PARTICULIERE SCHULDENAARS) // AANZET TOT ONREDELIJKE EN HARDE INCASSOPRAKTIJKEN ****

Het betalingsbevel zal geen oplossing zijn om effectieve betaling te bekomen bij een werkelijk onvermogen consument/schuldenaar, die werkelijk niet kan betalen, die met de vereenvoudigde procedure alleen maar extra snel kosten, van gerechtelijke invordering, bij op de rekening kan krijgen.

Ook verrast het spreker dat het voorstel de rechter niet meer toestaat betalingstermijnen toe te kennen. Hoe zal men anderzijds de nieuwe procedure van het betalingsbevel aansluiting doen vinden bij de bemiddelingsprocedure ? Bij overmatige schuldenlast wordt immers regelmatig een beroep gedaan op de bemiddelingsprocedure.

(...)

Bovendien rijst de vraag of een vereenvoudigde procedure van het bevel tot betaling, die bijkomende kosten meebrengt, effectief zal leiden tot een grotere recuperatie van het aantal schuldvorderingen. Het debat moet dus ruimer worden gekaderd, en men moet de aspecten van schuldbemiddeling, versnelde inning, rechten van verdediging en kostprijs proberen te verzoenen.

(...)

Spreker besluit dat voorliggend wetsvoorstel al te zeer is geconcipieerd vanuit de hoek van de schuldeiser. De rechtsbescherming van de schuldenaar wordt hierbij als irrelevant beschouwd. Waar is de garantie dat het wel degelijk om een onbetwiste vordering gaat ? Waar blijft de link met de schuldbemiddeling, en het verschil tussen niet willen en niet kunnen betalen ?

Sinds meerdere jaren ondertussen promoot de overheid ook werkelijke "alternatieven voor gerechtelijke procedures". Ook in het beleidsplan van de Minister van Justitie

van 2009 is hiervoor veel aandacht. Hierbij wordt onder meer gedacht aan het opleggen dat ondernemingen interne klachtprocedures moeten voorzien, aan de oprichting en inschakeling van allerhande Ombudslui en Inspectiediensten alsook aan de bemiddeling (in familiezaken, in sociale zaken, in handelszaken en in burgerlijke zaken) en de arbitrage bedoeld in deel 6 en 7 van het Gerechtelijk Wetboek en de schuldbemiddeling ook nog in het bijzonder. Zie in dat kader ook de Wet Minnelijke invordering die naast reguleert ook promoot dat (op bepaalde wijze) betalingsproblemen in der minne kunnen worden opgelost (zonder dat een gerechtelijke procedure wordt opgestart). De procedure van het betalingsbevel in haar huidige vorm is zeker geen aanzet voor schuldeisers zich te wenden tot deze bemiddeling of andere echte alternatieven voor een gerechtelijke procedure.

Ook verrast het spreker dat het voorstel de rechter niet meer toestaat betalingstermijnen toe te kennen. Hoe zal men anderzijds de nieuwe procedure van het betalingsbevel aansluiting doen vinden bij de bemiddelingsprocedure ? Bij overmatige schuldenlast wordt immers regelmatig een beroep gedaan op de bemiddelingsprocedure.

(...)

Bovendien rijst de vraag of een vereenvoudigde procedure van het bevel tot betaling, die bijkomende kosten meebrengt, effectief zal leiden tot een grotere recuperatie van het aantal schuldvorderingen. Het debat moet dus ruimer worden gekaderd, en men moet de aspecten van schuldbemiddeling, versnelde inning, rechten van verdediging en kostprijs proberen te verzoenen.

(...)

Spreker besluit dat voorliggend wetsvoorstel al te zeer is geconcipieerd vanuit de hoek van de schuldeiser. De rechtsbescherming van de schuldenaar wordt hierbij als irrelevant beschouwd. Waar is de garantie dat het wel degelijk om een onbetwiste vordering gaat ? Waar blijft de link met de schuldbemiddeling, en het verschil tussen niet willen en niet kunnen betalen ? Op welke wijze wordt rekening gehouden met de inperking van het al te vlot verlenen van consumentenkrediet ? Wordt dit niet juist aangemoedigd ?

Vervolgens hierbij de bemerking dat het wetsvoorstel niet enkel de bemiddeling en alternatieve vormen van geschilbeheersing niet promoot maar dat het zelfs het compleet tegenovergestelde effect kan hebben. Minder gebruik dus van deze alternatieve en/of minnelijke vormen van geschilbeheersing en verder een “verharding” van de invorderingspraktijken van schuldeiser en diens vertegenwoordigers. Waarom zouden zij niet systematisch en en masse, bijv. na 1 aanmaning en 1 ingebrekestelling, hun vordering veiligstellen via het betalingsbevel ? Of waarom niet al 1 dag na de vervalddag ? Waarom zouden ze nog in discussie gaan met bemiddelaars en/of afbetaaltermijnen op vrijwillige basis toestaan ? Gaan ze niet systematisch eerst een bevel willen bekomen, en dan pas willen praten (in een ‘betere’ onderhandelingspositie, met dreiging beslagname van goederen, en alle verdere invorderingskosten voor de schuldenaar) ?

Men gaat immers van een zachte en voorzichtige vorm van vlote invordering naar een hard en onvoorzichtig invorderingsmechanisme.

(...)

Benevens het probleem van het personeelskader en de overbelasting van de griffie, laat men in voorliggend geval de rechtbanken, die functioneren als een vorm van incassobureau, authenticiteit verlenen aan facturen.

(...)

De heer Vandenberghe meent dat men rekening moet houden met het feit dat procedures kunnen worden misbruikt. Dat men zichzelf eenzijdig een uitvoerbare titel kan verschaffen is een enorme verschuiving van de rechtscultuur. Als men het eenzijdige betalingsbevel inlast, moet men het nodige respect hebben voor de rechten van de verdediging en de nodige waarborgen inlassen.

** OPBLAZEN VERSCHIL MINNELIJKE EN GERECHTELIJKE INVORDERING // ONDERMIJNEN VERTROUWEN IN EN TOEGANKELIJKHEID VAN HET GERECHT **

Ook bijzonder is toch wel dat schuldeiser min of meer hun eigen deurwaarder kunnen gaan worden. Ze kunnen vlotjes, per e-mail als het even kan, vorderingen instellen bij de rechtbank die dus een onbetwistbare uitvoerbare titel kunnen worden in de mate de schuldenaar geen verzet aantekent tegen het bevel dat de rechter zou uitvaardigen. En met die stap naar het gerecht kunnen ze natuurlijk ook gaan dreigen in aanmaningen. Dit laatste moeten ze dus niet, maar mogen ze wel..

Het verbaast evenwel dat men voorstelt de aanmaning om te betalen en het deurwaardersexploot, twee stappen die men zet voor men de rechter adieert, af te schaffen. Spreker denkt dat die twee stappen het soms mogelijk maken een regeling te treffen.

Een bijzondere situatie doet zich voor. Enerzijds zijn er wettelijke initiatieven om minnelijke invordering door advocaten en gerechtsdeurwaarders in te perken dan wel toch minstens hierbij een verschil te maken tussen praktijken “zonder machtiging tot dagvaarding” / “zonder uitvoerbare titel” en ‘met machtiging tot dagvaarden’ / “na uitvoerbare titel” waarbij bijv. ook bij machtiging tot dagvaarding er in de regel eerst een (laatste) aanmaning dient te worden verstuurd met aanbieden laatste kans minnelijke oplossing. Anderzijds worden schuldeisers en hun incassokantoren nu de mogelijkheid geboden zelf met een soort van dagvaarding te kunnen dreigen en dit ongeacht ze effectief van plan zijn de zaak voor de rechter te brengen. Daarbij zit toch iets duidelijk niet in de haak. Alleszins wordt het zo voor de mens in de straat zeker niet duidelijk wat nu precies “gerechtelijke” invordering is (na vonnis / met onmiddellijke en reële dreiging opstarten gerechtelijke procedure) en “minnelijke” invordering (zonder vonnis / zonder directe dreiging opstarten gerechtelijke procedure).

Bovendien kan men vragen stellen bij de mogelijkheid voor de schuldeiser om op voorhand af te zien van een gewone procedure bij verzet van de schuldenaar: zijn dit dan schuldeisers die wel een betalingsbevel willen doch zeker niet een tegensprekelijk debat over de inhoud van de zaak ? Is dit geen aanzet voor schuldeiser massaal te “proberen” uitvoerbare titel te bekomen (voor zaken waarvoor men geen procedure te gronde wil aangaan (omdat bijv. de bewijsstukken eerder gebrekkig zijn of de inhoud van de contractsbepaling niet zo koosjer)) ? Wordt de rechter zo niet mogelijks alleen maar ingeschakeld door de schuldeisers in de mate dat het in hun kraam past: afstempelen of stoppen ? Is deze regel waarin ook de EU Verordening voorziet niet alleen bedoeld, en verantwoord, voor het geval de schuldeiser uit een andere lidstaat komt (die niet bekend zijn met ‘normale’ procedures van het land van de verweerder en terecht desnoods eerst zal willen bezinnen alvorens een proces in het buitenland te starten (waar ze het recht niet kennen, waar ze nog geen advocaat kennen, ...)) ?

De heer Vandenberghe meent dat men rekening moet houden met het feit dat procedures kunnen worden misbruikt. Dat men zichzelf eenzijdig een uitvoerbare titel kan verschaffen is een enorme verschuiving van de rechtscultuur. Als men het eenzijdige betalingsbevel inlast, moet men het nodige respect hebben voor de rechten van de verdediging en de nodige waarborgen inlassen.

Tenslotte de opmerking dat met deze praktijken het beeld bij de gewone man in straat van het gerecht wel eens een zeer verdraaid kan worden. Zeker de schuldenaar die plots zo een bevel krijgt: die zal de rechtbank ervaren als een bondgenoot van de grote

bedrijven die onder een hoedje hebben samen gespeeld om hem/haar ineens het mes op de keel te zetten ... En zal de rechter niet door iedereen worden aanzien als slechts een “stempelmachine” als schuldeisers massaal en met 1000’en tegelijk aanvragen tot betalingsbevelen doen en bekomen ? Kan een rechtbank of de rechterlijke macht er überhaupt wel trots op zijn dat ze enorme hoeveelheden van dergelijke bevelen heeft afgeleverd (tot een miljoen per jaar) waarbij de inbreng van de rechtbank dus eerder minimaal is geweest ?

Benevens het probleem van het personeelskader en de overbelasting van de griffie, laat men in voorliggend geval de rechtbanken, die functioneren als een vorm van incassobureau, authenticiteit verlenen aan facturen.

Zie ook De Morgen: Bij een eenzijdig verzoekschrift komt er maar één partij aan het woord. De rechter hoort maar één kant van het verhaal. De hele argumentatie over 'hoogdringendheid' en 'volstreekte noodzakelijkheid' komt van diezelfde ene kant. Volgt de rechter je argumentatie, dan boek je meteen resultaat, krijg je meteen toch al een beetje gelijk.

**** ART 10/11 GRONDWET ****

Mogelijke probleem met het gelijkheidsbeginsel van art. 10/11 van de Grondwet, ligt er in dat er sprake zou kunnen zijn van een onterechte gelijke behandeling door procedure betalingsbevel in te voeren voor zowel handelstransacties tussen “handelaars/ondernemers” onderling en tussen dezen en de overheid als voor transacties t.a.v. “niet-handelaars/consumenten/burgers/...”. Het probleem ligt hem dan in het feit dat enkel voor de eerste categorie de vrije bewijsvoering normaal is waardoor bijv. tussen handelaars niet-geprotesteerde facturen bijzondere bewijskracht hebben (zie o.a. art. 25 Wetboek Koophandel) terwijl voor de tweede categorie strikte bewijsvoering normaal is (zie o.a. art. 1341 Burgerlijk Wetboek) waarbij dan komt dat in de procedure van het betalingsbevel ineens t.a.v. allen een vrije bewijsvoering mogelijk wordt. Men behandelt dan ten onrechte 2 categorieën gelijk, omdat de 2 categorieën fundamenteel verschillend zijn en een ongelijke behandeling verantwoorden

Zie ook website EU:

Het burgerrechtelijk bewijsrecht is terug te vinden in het Burgerlijk Wetboek (B.W.) vanaf art. 1315 B.W. Het is een gesloten systeem met strikt geregementeerde bewijsmiddelen (...)

Het commerciële bewijsrecht is opgenomen in het Wetboek van Koophandel (W.Kh.) in art. 25 W.Kh. Het belangrijkste kenmerk is de openheid van het systeem en de vrijheid van het bewijs in handelszaken. Art. 25 W.Kh. zegt letterlijk: „Behalve door de bewijsmiddelen die het burgerlijk recht toelaat, kunnen handelsverbintenissen ook worden bewezen door getuigen in alle gevallen waarin de rechtbank oordeelt dit te moeten toestaan, behoudens de uitzonderingen bepaald voor bijzondere gevallen. Koop en verkoop kan bewezen worden door middel van een aanvaarde factuur, onverminderd de andere bewijsmiddelen die door de wetten op de koophandel zijn toegelaten.”

Mogelijke probleem met het gelijkheidsbeginsel van art. 10/11 van de Grondwet ligt er ook in dat er sprake zou kunnen zijn van een gelijke behandeling bij procedure betalingsbevel tussen enerzijds “handelaars/ondernemers” en de overheid en anderzijds “niet-handelaars/consumenten/burgers/...” terwijl alleen van ondernemers/handelaars en de overheid mag worden verwacht, in het algemeen, dat een omstandig stilzitten een “schulderkenning“ zal inhouden. Van gewone burgers en consumenten kan men dat niet in dezelfde mate verwachten, en die hun rechten dienen door de wetgever dan ook meer beschermd te worden. Men behandelt dan ten onrechte 2 categorieën gelijk, omdat de 2 categorieën fundamenteel verschillend zijn en een ongelijke behandeling verantwoorden. Het zou niet zo mogen zijn dat bij beide categorieën de gevolgen van het niet tijdig aantekenen van verzet hetzelfde zijn.

Ook een mogelijk probleem is de gelijke behandeling bij procedure betalingsbevel tussen enerzijds “consumenten” en anderzijds “andere schuldenaars” terwijl de consument bijzonder bescherming (vanuit EU o.a.) geniet die andere categorieën niet is gegund: in de regeling van het betalingsbevel wordt dan te onrechte geen onderscheid gemaakt naargelang het een consumentenschuld betreft dan wel niet, en wordt dus ten onrechte of te gemakkelijk het mogelijk gemaakt dat deze rechten kunnen worden genegeerd.

D. Haalbare alternatieven en/of aanpassingen: enkele ideeën

Trap 1: niet voor consumenten en particulieren voor wat betreft binnenlands rechtsverkeer

Alleszins in eerste instantie moet worden gedacht aan het inlassen van een zgn. “cool-down” periode wat betreft de invoering van het betalingsbevel, toch wat betreft het betalingsbevel “t.a.v. consumenten en burgers onderling” voor “binnenlands” rechtsverkeer.

Niet vergeten: Verordening 1896/2006 is sinds 12/12/2008 enkel maar rechtsreeks van toepassing op “grensoverschrijdende zaken” in burgerlijke en handelszaken.

Dit betekent dan dus een gedeeltelijke uitsluiting van consumenten en privéschulden uit het toepassingsgebied van het nieuw in te voeren betalingsbevel. De procedure van het betalingsbevel wordt dan voorbehouden voor transacties met consumenten en tussen particulieren enerzijds en *business to business* transacties en transacties tussen handelaars en overheden anderzijds in zoverre het “transacties tussen de lidstaten van de EU” betreft. Voor wat betreft deze laatste categorie van “handelstransacties” zou ook voor “binnenlands rechtsverkeer” de nieuwe procedure al onmiddellijk mogelijk kunnen worden gemaakt.

Trap 2 : niet voor consumenten en particulieren voor wat betreft binnenlands rechtsverkeer, en voor consumenten en particulieren in grensoverschrijdende transacties 'meer' bescherming voorzien dan op heden het geval is

Het is inderdaad zo dat de Verordening aan België oplegt om voor transacties met consumenten of tussen particulieren een procedure voor een betalingsbevel te voorzien, althans in de mate dat het grensoverschrijdende transacties betreft.

Binnen de grenzen van de Verordening is het evenwel mogelijk deze consumenten en particulieren meer te beschermen in vergelijking met de situatie die het wetsontwerp zal creëren.

Trap 3 : ook voor consumenten en particulieren voor wat betreft binnenlands rechtsverkeer, en voor consumenten en particulieren in binnenlands rechtsverkeer en grensoverschrijdende transacties 'meer' bescherming voorzien dan op heden het geval is

Het is dus zo dat de Verordening aan België geenszins oplegt om voor transacties met consumenten of tussen particulieren een procedure voor een betalingsbevel te voorzien voor wat betreft binnenlandse rechtsverkeer.

Het is dus geenszins noodzakelijk dat dit gebeurt. De Verordening verplicht inzake niets. Het is verder maar de vraag of dit wenselijk is. Vaak gehoord argument dan is dat Belgische *schuldeisers* dezelfde rechten en mogelijkheden zouden moeten hebben als schuldeisers van andere lidstaten van de EU. Deze reden lijkt evenwel vooral te maken te hebben met een vorm van “intellectuele drang” (naar eenmaking) aangezien onderliggende situaties fundamenteel verschillend zijn, en dus een ongelijke behandeling perfect mogelijk maken: een buitenlandse schuldeiser heeft met name i.t.t. een Belgische eiser geen of weinig kennis van het Belgisch recht, geen eigen netwerk met bijv. Belgische vakorganisaties of rechtsbeoefenaars, niet steeds een evidente mogelijkheid om aanwezig op een zitting in België te zijn, ... En ook: moet men de Belgische *consument* en *burger* niet maximaal beschermen en zo procedures die zijn rechten miskennen of beperken zo weinig als mogelijk toelaten, en met name enkel maar wanneer dit verplicht is (door de EU) ? En ook: wil men echt in België eenzijdige procedure “normaal” maken ?

Indien men dan het betalingsbevel “toch” ook voor binnenlands rechtsverkeer zou willen mogelijk maken, zal men dan toch maximaal deze consumenten en particulieren willen beschermen en dit met name meer dan in vergelijking met de situatie die het huidige wetsontwerp zal creëren.

Trap 2 en 3: mogelijkheden voor extra bescherming

In de nieuwe procedure betalingbevel of in nieuwe summiere rechtspleging een apart hoofdstuk of onderdeel voorzien voor consumenten en privéschulden waarbinnen extra bescherming voor deze wordt geboden:

- geschrift uitgaande van schuldenaar nu wel noodzakelijk, om elk precies onderdeel van de vordering te verantwoorden
- grens en plicht onderzoek van de rechter (zodat deze zonder twijfel kan besluiten dat (gevorderde) schuld (in haar totaliteit) zeker, vast, opeisbaar en gegrond is): bij consumenten en privé schulden: regels verjaring, wettelijke bewijsregels, regels openbare orde en goede zeden, regels gesanctioneerd met relatieve nietigheid (en dus o.a. ook consumentenrechten): andere aanvragen zoals tussen (professionele) handelaars, ondernemers en vrije beroepers: controle op afwezigheid kennelijke ongegrondheid
- schuldeiser moet bewijs van poging tot minnelijke invordering, en van een voorafgaande verplichte (gerechtelijke) aanmaning, aan rechter leveren bij invordering t.a.v. consument en tussen burgers onderling
- schuldeiser heeft plicht elk stuk dat uitgaat van de schuldenaar en/of betrekking heeft op de schuldvordering mee te overhandigen bij aanvraag betalingsbevel (bijv. brieven (van dienst schuldbemiddeling) houdende een betwisting, ...)
- enkel ‘hoofdsommen’ te bekomen t.a.v. een consument en bij privé-schulden (indien men geen geschrift heeft dat uitgaat van de schuldenaar)
- uitsluiting bepaalde schulden: bijv. huur, water, elektriciteit, gas, telecom, ... (zolang privégebruik en betreffende de huidige woonplaats) (omdat het essentiële en levensnoodzakelijke zaken betreft) en bijv. consumentenkrediet,

overeenkomst onder toepassing Wet Handelspraktijken, ... (opdat elk gevaar van omzeiling van de rechten van deze bijzondere schuldenaars kan worden vermeden)

- uitsluiting in bijzondere omstandigheden: collectieve schuldenregeling, budgetbeheer of budgetbegeleiding OCMW/CAW natuurlijke persoon, staat van faillissement
- maximumbedrag (1860 EUR) voor consumenten en privé schulden waardoor de Vrederechters telkenmale bevoegd zouden zijn en anders exclusieve bevoegdheid Vrederechter voor betalingsbevelen in consumentzaken, waardoor deze specialisten kunnen worden inzake ('consumentenrechters') (zeker indien ze wettelijk verplicht diepgaand en niet 'marginaal' de gegrondheid van schulden zouden moeten onderzoeken)
- exclusieve bevoegdheid rechtbank woonplaats consument/burger voor het afleveren van betalingsbevelen in hun gerechtelijk arrondissement of onderdelen daarvan
- wachttermijn: moet er niet minimaal XXX maand verlopen tussen vervaldatum en het mogen instellen van deze procedure ?
- bij invordering tav consumenten wel eerst (gerechtelijke) aanmaning (door gerechtsdeurwaarder) met expliciete verwijzing naar mogelijkheid instellen van 'een' gerechtelijke vordering (ingebrekestelling) bij afwezigheid voldoende reactie schuldenaar: hierna wachttermijn 1 maand: geen verder stappen naar betalingsbevel indien betaling of redelijk afbetaalplan binnen deze termijn
- indien er betwisting gevoerd is (geweest), moet de schuldeiser daarvan kennis geven aan de rechtbank // zolang expliciete betwisting loopt, geen betalingsbevel mogelijk, of zal de rechter na kennisname wille overschakelen op de gewone procedure omdat het een "betwiste" schuldvordering blijkt
- aan de uitvoerbare titel, bekomen na afwezigheid verzet consument of burger, slechts beperkt gezag van gewijsde toekennen en met name alleen wat betreft de "hoofdsom": accessoria (intresten, schadevergoedingen, ...) die zijn toegekend geweest, kunnen te alle tijde, ook na 1 maand na betekening bevel, via de vereenvoudigde en goedkope verzetsprocedure, aangevochten worden voor de rechter die bevel heeft uitgevaardigd
- invoeren 'procedure heroverweging' voor betalingsbevelen, zoals voorzien in de Verordening van 2006
- Ombudsdiensten: zolang klacht lopend is, kan geen bevel bekomen worden, en klacht kan ook betrekking hebben op hoofdsom en/of accessoria reeds toegekend via betalingsbevel
- Economische inspectie: zolang klacht in behandeling is, kan geen bevel bekomen worden, en klacht kan ook betrekking hebben op hoofdsom en/of accessoria reeds toegekend via betalingsbevel

Trap 4:

Bij onverwijld invoering: hopen dat rechters maximale invulling geven aan de opdracht om de "gegrondheid" en de "bewijskracht" te controleren, toch bij vorderingen t.a.v. consumenten en burgers onderling en zeker in het geval van "binnenlands" rechtsverkeer: als het even kan, rekening houden wetten openbare orde, wettelijke bewijsregels, de verjaring, toepasselijk dwingend recht met sancties die in normale procedure door verweerder moeten worden opgeroepen in het

tegensprekelijk debat: zo ook in het bijzonder rekening houdend met consumentenrechten. Scherper zou zijn dat ze elke vordering inzake zouden afwijzen, omdat “feitelijk” niet kan worden geconcludeerd dat een vordering onbetwist is indien de betrokken partij ter zake nooit is gehoord en deze hiertoe niet wordt uitgenodigd.

E. Standpunt VCS

Het betalingsbevel heeft misschien een redenen van bestaan. T.a.v. de overheid en tussen handelaars/ondernemers menen wij vooral, in grensoverschrijdende transacties in eerste instantie. In binnenlandse rechtsverkeer zou het dan eventueel ook moeten kunnen voor deze “handelstransacties”. Maar ook dan dient men ernstig in vraag te stellen of men eeuwenoude rechtsprincipes wil overboord gooien en het gebruik van een eenzijdig verzoekschrift zomaar wil veralgemenen. En gaat deze nieuwe procedure in plaats van de redding van KMO's ook niet vaak net de doodsteek van een KMO's zijn ?

Het VCS meent dat het betalingsbevel geen plaats heeft voor rechtsvorderingen tot het betalen van een geldsom t.a.v. consumenten en tussen burgers onderling, zeker niet in binnenlandse aangelegenheden. En wat dat betreft zeker niet het betalingsbevel zoals op heden geconcipieerd in haar huidige vorm door de wetgever.

T.a.v. de zwakkere consument vooral die (sowieso te vaak) geen verzet zal aantekenen, maar ook meer in het algemeen t.a.v. elke burger, lijkt het vooral een te verre uitholling van de rechten van verdediging, zeker indien de rechter niet diepgaand de bewijskracht en gegrondheid van de schuldvordering zou moeten controleren. Hierbij houdt men rekening met:

- * Uit geen verzet aantekenen (tegen een factuur of tegen een betalingsbevel) kan voor heel veel mensen geen “schuldbekentenis” met de gehele inhoud of de gedetailleerde afrekening worden afgeleid: ook spelen een rol: gebrek aan administratieve vaardigheden, onwetendheid van mogelijke (juridische) betwistinggronden van de schuldvorderingen of onderdelen ervan, radeloosheid gepaard met inactiviteit, ... Uit hun (omstandig) stilzwijgen kan men niet dezelfde conclusies trekken als uit het stilzwijgen van (professionele) handelaars/ondernemers en/of de overheid.

- * Ondanks redelijk klare wetgeving op heden inzake consumentenrechten, ziet men dat (ook grote en professioneel geachte) schuldeisers en hun vertegenwoordigers en gemachtigden nu al regelmatig meer willen invorderen dan zou mogen volgens die wetten: zie wat dat betreft bijv. jaarverslag Ombudsdienst Telecommunicatie of jaarverslag van de FOD Mineco-Economische Inspectie, de adviezen van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen enz. Men kan bijv. dus best veronderstellen dat in verzoekschriften om een betalingsbevel te bekomen van de in die jaarverslagen genoemde personen en bedrijven er ook sommen (naast de hoofdsom) zullen vermeld staan die niet steeds een diepgaande controle aan met name consumentenrechten zouden kunnen doorstaan (ook al staan ze op papier en zouden ze aanvaard zijn door de consument). Er is juist meer nood aan controle op dit vlak, niet aan een vergemakkelijking voor schuldeisers uitvoerbare titels te bekomen via een procedure waar expliciete aandacht voor consumentenbescherming niet is voorzien en bewijsvoering versimpeld wordt.

Ook de algemene “hardheid” wanneer schuldenaars hun vorderingen kunnen zien omgetoverd “in een vingerknip” naar een uitvoerbare titel schrikt af. Dit is niet bevorderlijk voor een geest van minnelijke en/of alternatieve oplossingen zoeken voor bestaande geschillen of moeilijkheden. Moet de bemiddeling hier niet meer in de aandacht komen (en tussen professionelen, ook arbitrage en *mediation* enz.) in plaats van te vergemakkelijken dat de minnelijke fase van invordering wordt overgeslagen? Dient men in het rechtsverkeer en in de samenleving zo met elkaar om te gaan? Kan en moet het niet “mensvriendelijker”? En wat betreft de vele werkelijk onvermogens, die zien hun schulden mogelijks alleen maar extra snel aangroeien met kosten van gerechtelijke invordering, en zal een betalingsbevel meer of minder niet tot meer effectieve terugbetaling van de schulden leiden.

Ook bijzonder te betreuren is dat het verschil tussen gerechtelijke en minnelijke invordering wordt opgeheven als schuldeisers zeer vlot en snel hun eigen uitvoerbare titels kunnen bekomen. De normale “getraptheid” bij de invordering van schulden bij consument valt weg en schuldenaren weten niet steeds meer duidelijk in welke fase de invordering is: er zijn gerechtsdeurwaarders die minnelijk invorderen (zonder machtiging dagvaarding), er zijn deurwaarders die gerechtelijk invorderen (na een vonnis hetzij voorafgaand een vonnis maar met machtiging dagvaarding (altijd met een aanmaning)), er zijn schuldeisers, en hun incassokantoren, die voorheen enkel minnelijk invorderden maar die plots nu zaken voor de rechtbank kunnen brengen zonder voorafgaande aanmaning, ... Verwarrend! Ook het idee dat de rechter de rechten van de burgers bewaakt, kan wel eens flinke deuk krijgen, zeker indien deze slechts zeer beperkt de vorderingen gaat/kan/mag controleren en hij wordt gezien als een bondgenoot voor incassopraktijken of als loutere “stempelmachine” die authenticiteit aan facturen aan het verlenen is ten dienste van de schuldeisers.

Voor wat betreft de consumentenschulden en privé schulden pleit het VCS op heden concreet voor:

HET BETALINGSBEVEL EN GELIJKAARDIGE EENZIJDIGE PROCEDURES (VOORLOPIG) NIET INVOEREN VOOR GELDVORDERINGEN OP CONSUMENTEN EN TUSSEN PARTICULIEREN ONDERLING IN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN MET EISER EN VERMOEDELIJKE SCHULDENAAR DIE BEIDE IN BELGIË WONEN OF EEN ZETEL HEBBEN.

IN DE PROCEDURE VAN HET BETALINGSBEVEL, IN GRENSOVERSCHRIJDENDE ZAKEN, MAXIMAAL RECHTEN CONSUMENT EN PARTICULIEREN BESCHERMEN

Vervolgens is het dan kwestie om niet overhaast de noodzaak en wenselijkheid van de nieuwe eenzijdige procedure te onderzoeken met hierbij de nodige aandacht voor de rechtsbescherming van de consument/burger. Het lijkt alleszins aangewezen dat het eventueel invoeren van het betalingsbevel t.a.v. **consumenten** en voor **privé schulden** in “binnenlandse” rechtsverhoudingen zou worden voorafgegaan door een breed maatschappelijk debat waarbij o.a. ook consumentenorganisaties zouden worden gehoord. Naast de economische belangen op het spel, zou er dan ook (meer) aandacht zijn voor **bijzondere rechtswaarborgen** voor consumenten en burgers in

hun particuliere rechtsverhoudingen. Of ook meer fundamenteel: wil men zoiets als een eenzijdige procedure in België gaan veralgemenen en “normaal” maken ?

Het VCS zal zich in dat debat natuurlijk blijven mengen. Welk standpunt aldan zal worden ingenomen, bijv. een blijvende afwijzing van het gebruik van eenzijdig verzoekschriften of bijv. promoten van een de genoemde mogelijke bijzondere beschermingsmechanismes, dient er nog verder te worden overlegd met onze achterban. Op heden is in de eerste plaats de bedoeling een “halt” of “stop” toe roepen aan de invoering van het betalingsbevel zoals dit nu gepland is.

Met dank voor uw aandacht:

